

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.57>

Вікторія Голиборода

м. Вінниця, Україна

Науковий керівник: Тетяна Грінченко

НАВЧАННЯ МУЗИЦІ ЗА МЕТОДОМ СІНІЧЕ СУДЗУКІ

Сучасна музична педагогіка характеризується активним пошуком ефективних методів навчання, спрямованих не лише на формування виконавських навичок, а й на всебічний розвиток особистості учня. Особлива увага приділяється ранньому музичному розвитку дітей, створенню сприятливого музично-освітнього середовища та гуманістичному підходу до навчання. У цьому контексті значного поширення набув метод навчання музиці, розроблений японським вчителем Сініче Судзукі, який став одним із найвідоміших альтернативних педагогічних напрямів у світовій музичній освіті.

Актуальність теми зумовлена широким застосуванням методу С. Судзукі в різних країнах світу, його впливом на розвиток музичної педагогіки та необхідністю наукового осмислення можливостей його використання в системі професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Метою даної статті є ознайомлення з методом С. Судзукі, його позитивним впливом на розвиток музичних здібностей учнів.

Формування методу навчання музиці Сініче Судзукі відбувалося в складному історичному, соціальному та культурному контексті першої половини ХХ століття. Японія у цей період переживала активні процеси модернізації, інтенсивного запозичення західноєвропейських культурних моделей та реформування системи освіти. Музична педагогіка, зокрема інструментальне виконавство, поступово інтегрувалися в освітній простір країни, яка переважно залишалася елітарною та орієнтованою на обмежене коло обдарованих учнів.

Сініче Судзукі народився в родині майстра з виготовлення скрипок. Це середовище відіграло ключову роль у його становленні: з дитинства він був оточений музичними інструментами, звуками та процесом створення музики. Водночас Судзукі не виявляв раннього виконавського таланту, що згодом суттєво вплинуло на його педагогічні погляди. Власний досвід поступового й непростого опанування інструменту переконав його в тому, що музичні здібності не є виключно вродженими.

Важливим етапом у формуванні світогляду Судзукі стало його навчання та перебування в Європі, зокрема в Німеччині, де він ознайомився з традиціями західноєвропейської класичної музики та академічними методами викладання. Саме там він зіткнувся з жорсткою системою відбору, орієнтованою на «обдарованих», що часто ігнорувала індивідуальні темпи розвитку учнів. Це

протиставлення між потенціалом дитини та педагогічною практикою змусило його замислитися над альтернативними шляхами навчання.

Повернувшись до Японії після Другої світової війни, С. Судзукі працював із дітьми в умовах складної соціальної реальності. Повоєнний період характеризувався моральною та культурною кризою, що актуалізувало питання виховання нового покоління. Судзукі розглядав музику не лише як мистецтво, а як засіб формування особистості, здатної до співчуття, дисципліни та взаєморозуміння. Саме в цей час він остаточно сформулював ідею «виховання таланту» (Talent Education), наголошуючи на ролі середовища, а не спадковості.

Ключовим історичним чинником становлення методу стала аналогія з процесом оволодіння рідною мовою. Судзукі звернув увагу на універсальний факт: усі діти, незалежно від здібностей, успішно опановують складну мовну систему завдяки постійному слуханню, повторенню та підтримці дорослих. Перенесення цього принципу в музичну педагогіку стало революційним для свого часу, оскільки суперечило поширеному уявленню про музику як сферу, доступну лише «обраним».

Таким чином, історичні передумови виникнення методу Судзукі були спричинені соціально-культурною трансформацією Японії ХХ століття, впливом європейських музично-педагогічних традицій, особистий життєвий і професійний досвід С. Судзукі, а також післявоєнною потребою в гуманістичних моделях виховання, переосмисленням ролі середовища у формуванні здібностей дитини.

В основі методу С. Судзукі лежить гуманістична педагогіка, орієнтована на розвиток особистісних якості дитини. Центральною ідеєю є виховання не лише музиканта, а передусім гармонійної, морально розвиненої особистості. Музика в цьому контексті розглядається як засіб формування характеру, дисципліни, чуйності та емоційної культури. Сам метод ґрунтується на таких педагогічних засадах, як віра в потенціал кожної дитини, поступовість і систематичність навчання, тісна співпраця між викладачем, учнем і батьками, домінування позитивної мотивації над оцінюванням і критикою.

Основними принципами навчання за методом Судзукі є:

1) Навчання з раннього віку. Заняття музикою розпочинаються у дошкільному віці (3–5 років), коли психофізіологічні особливості дитини сприяють активному розвитку слуху, пам'яті та моторики. Ранній початок не означає перевантаження, оскільки навчання переважно має ігровий та природний характер.

2) Пріоритет слухового сприйняття. На початковому етапі головну роль відіграє слухання музики. Учні щоденно слухають твори, які згодом будуть вивчати і виконувати. Таким чином формується інтонаційне мислення, музична пам'ять і відчуття стилю.

3) Навчання через наслідування. Діти навчаються, копіюючи викладача, подібно до того, як вони наслідують мовлення дорослих. Цей принцип зменшує страх помилки та сприяє природному засвоєнню технічних навичок.

4) Повторення як основа майстерності. Постійне повторення раніше вивчених творів є обов'язковим елементом методу. Воно забезпечує стабільність виконавських навичок і поступове вдосконалення техніки.

5) Активна роль батьків. Батьки виступають своєрідними «домашніми наставниками»: вони присутні на уроках, контролюють регулярність занять і створюють емоційно позитивну атмосферу вдома.

Метод С. Судзукі передбачає поєднання індивідуальних та групових занять. Індивідуальні уроки спрямовані на роботу над технікою та репертуаром, тоді як групові заняття розвивають ансамблеве мислення, почуття ритму та соціальні навички. Колективне музикування підвищує мотивацію учнів і формує відчуття спільності.

Порівняємо метод С. Судзукі з традиційною системою музичного навчання.

Традиційна методика зазвичай передбачає початок навчання у шкільному віці та орієнтується на готовність дитини до читання нот. Натомість метод Судзукі робить акцент на ранньому старті та природному розвитку музичних здібностей.

У традиційній системі навчання нотна грамота вводиться з перших занять. У методі Судзукі читання нот відтерміновується, а першочерговим є розвиток слуху та виконавських навичок.

Традиційний підхід часто ґрунтується на авторитарній ролі педагога. У методі Судзукі викладач виступає наставником і партнером, який підтримує та мотивує учня.

В класичній системі значну увагу приділяють оцінкам і конкурсним досягненням. Метод Судзукі натомість фокусується на особистісному прогресі дитини та радості від музикування.

У традиційній моделі батьки мають допоміжну роль. В школі С. Судзукі батьки є повноправними учасниками освітнього процесу.

До основних переваг методу належать: ефективний розвиток музичного слуху; формування стійкої мотивації до занять музикою; гуманістичний характер навчання; доступність для дітей з різним рівнем початкових здібностей.

Серед недоліків дослідники відзначають можливу недостатню увагу до теоретичної підготовки на початковому етапі та ризик механічного відтворення музичного матеріалу без глибокого осмислення. Саме тому в сучасній практиці метод Судзукі часто поєднують із традиційною академічною системою.

Для студентів музично-педагогічних спеціальностей метод С. Судзукі є цінним прикладом альтернативного підходу до навчання, який розширює професійний світогляд і формує навички роботи з дітьми раннього віку. Ознайомлення з цим методом сприяє розвитку педагогічної гнучкості та здатності адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб учнів.

Метод Сініче Судзукі є неординарним явищем у світовій музичній педагогіці. Його філософія ґрунтується на ідеї природного розвитку здібностей

дитини та виховання особистості через музику. Порівняння з традиційною системою навчання свідчить про доцільність інтеграції елементів методу Судзукі в сучасну музичну освіту, особливо на початкових етапах навчання.

Список використаних джерел

1. Абдуллін Е. Б. (2010). Теорія та методика музичного навчання. Київ: Музична Україна.
2. Ростовський О. Я. (2012). Музична педагогіка: теорія і практика. Київ: Освіта, 2012.
3. Suzuki S. (1983). Nurtured by Love. New York: Exposition Press, 1983.
4. Starr W. (2000). The Suzuki Violinist. Miami: Summy-Birchard, 2000.
5. McCarthy M. (2015). The Suzuki Method of Talent Education. Cambridge: Cambridge University Press, 2015.
6. Hargreaves D. (2002). Musical Development and Learning. London: Continuum, 2002.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.58>

Анетта Омельченко
м. Вінниця, Україна

<https://orcid.org/0000-0001-6463-8714>
omelchenkoanetta@gmail.com

НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ МОЛОДІ

Анотація. У статті розглядається актуальна проблема формування світогляду молоді засобами вивчення національної культури, засвоєння традицій, духовних цінностей і культурної спадщини українського народу. Розглянуто практичні форми залучення здобувачів до національної культури, зокрема участь у хорових колективах, вивчення творів українських композиторів та проведення тематичних виховних заходів. Такі форми діяльності сприяють розвитку духовності, формуванню світоглядних орієнтацій, національної ідентичності та культурної компетентності.

Ключові слова: національна культура, світогляд молоді, хорові колективи, культурна компетентність, національна ідентичність

Abstract. The article examines the actual problem of forming the worldview of youth through the study of national culture, assimilation of traditions, spiritual values, and the cultural heritage of the Ukrainian people. Practical forms of involvement of awardees in national culture are considered, in particular, participation in choral groups, studying the works of Ukrainian composers and conducting thematic educational events. That such forms of activity contribute to the development of spirituality, the formation of worldview orientations, national identity and cultural competence.

Keywords: national culture, youth outlook, choral groups, cultural competence, national identity

У сучасних соціокультурних умовах проблема формування світогляду молодого покоління набуває особливої актуальності. Одним із важливих чинників цього процесу виступає національна культура, яка поєднує духовні цінності, історичний досвід та традиції народу. Саме через засвоєння культурної спадщини формується система ціннісних орієнтацій, моральних принципів і національної ідентичності особистості (Масол, 2017).

Національна культура включає широкий спектр явищ духовного життя суспільства, зокрема традиції, звичаї, мистецтво, мову, фольклор, літературу та інші прояви культурної діяльності. Її значення полягає у формуванні світоглядних орієнтирів людини, розвитку духовності та усвідомленні своєї приналежності до певної культурної спільноти. Саме культура виступає важливим механізмом формування світоглядних установок людини та її духовного розвитку (Кремень, 2018).

У процесі формування світогляду молоді значну роль відіграє система освіти, яка забезпечує інтеграцію національної культурної спадщини в освітній процес та сприяє розвитку культурної компетентності. Одним з пріоритетних завдань сучасної освіти є виховання до культурної спадщини, усвідомлення її значення для розвитку суспільства та збереження культурних традицій (Бех, 2021).

Важливе місце у формуванні світоглядних орієнтацій молоді посідає мистецтво як важлива складова національної культури. Різні види мистецької діяльності – музика, образотворче мистецтво, театр, література – сприяють розвитку емоційно-ціннісної сфери особистості, формуванню естетичних смаків та духовних потреб. Через мистецтво відбувається пізнання культурних традицій, усвідомлення духовних цінностей народу та формування цілісного світогляду особистості (Зязюн, 2013).

У контексті сучасних глобалізаційних процесів особливої актуальності набуває проблема збереження національної культурної ідентичності. Інтенсивна взаємодія різних культурних явищ створює як нові можливості для культурного розвитку, так і певні виклики, що зумовлює необхідність свідомого ставлення до власної культурної спадщини. У зв'язку з цим важливим завданням сучасного суспільства є створення умов для активного залучення молоді до культурного життя, популяризації національних традицій та формування ціннісного ставлення до культурних надбань свого народу. Практична реалізація формування світогляду на основі національної культури здійснюється в різноманітних формах освітньо-виховної діяльності у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського. Здобувачі спеціальності А4 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво) є учасниками хорових колективів, вивчають та аналізують творчість українських композиторів у процесі музично-професійної підготовки, а також організовують під керівництвом викладачів тематичні виховні та культурно-просвітницькі заходи, спрямовані на популяризацію національної культурної спадщини. Зокрема, у навчальному репертуарі хорових колективів